

LITERATURE

ЧИСЛО «ТРИ» В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ ФРАНЦА КАФКИ

Василюк Галина Дмитрівна,
викладач-методист,
спеціаліст вищої категорії
Житомирський агротехнічний
фаховий коледж
м. Житомир, Україна

Анотація. У статті розглянуто унікально-загадковий вплив числа три на долю і творчість Франца Кафки на прикладі його біографії та оповідання «Перевтілення».

Ключові слова: Франц Кафка, число «три»

Вступ. У липні 2023 року виповнюється 140 років з дня народження Франца Кафки (1883–1924). Творчий світ цього австрійського письменника безмежний, неосяжний, філософськи інтригуюче несподіваний, і саме тому він зацікавлює і не вкладається у звичні для читача канони.

Метою статті є висвітлити результати творчих пошуків студентів та викладачки зарубіжної літератури Житомирського агротехнічного коледжу щодо числа «три» в житті і творчості Франца Кафки та простежити використання цієї цифри самим автором в оповіданні «Перевтілення».

Матеріали і методи. Чому життя і творчість Франца Кафки постійно супроводжувало число «3» пояснити, мабуть, не вдасться нікому. Але це саме так. Нумерологи вважають, що число впливатиме на людину в усіх сферах її життя, якщо воно є числом долі. Трійка для Фр. Кафки саме таке число. Розклавши дату народження письменника ($0+3+0+7+1+8+8+3=30$. $3+0=3$), матимемо кодове число дати народження [2]. І це саме 3!

Почнемо з його біографії. Франц народився **3** липня 1883 року в Празі. Мав **трьох** молодших сестер (Еллі, Валлі, Оттла). Завершив навчання у початковій школі в 1893. При вступі до ліцею (щоб надолужити пропущений п'ятий клас початкової школи) йому довелося скласти вступний іспит з **трьох** предметів: німецької мови, релігії та математики. Після гімназії, обираючи майбутнє, сумнівався між **трьома** напрямками. Тому навчаючись у Празькому університеті, свого часу студіював германістику, вивчав юриспруденцію, займався хімією. Майбутній письменник володів **3** мовами: чеською, німецькою, французькою. Саме 23 жовтня послушав лекцію Макса Брода «Доля і майбутнє філософії Шопенгауера», і з того часу Макс для Франца стане мало не єдиним справжнім другом на все життя. Що стосується особистого життя письменника, то він був **тричі** заручений і **тричі** йому вдалося уникнути офіційного одруження [4].

Помер **3** червня 1924 року в санаторії поблизу Відня.

Число три супроводжувало і творчість письменника. У 1913 опублікував першу збірку «Споглядання». **13** років виливав душу на сторінках власних щоденників (1910-1923). За життя було видано **три** збірки Франца Кафки: «Споглядання», «Сільський лікар», «Покарання», враховуючи, що «Голодар» перший розділ роману «Америка» («Кочегар»). Залишилися незавершеними **три** найважливіші книги автора: «Америка» (1911–1916), «Процес» (1914–1918) та «Замок» (1921–1922).

Число 3 «переслідувало» і посмертну долю Франца Кафки. Макс Брод видав афоризми Франца Кафки у 1931 році. Маємо надрукованими і доступними для вивчення листи до **трьох** адресатів:

- Листи до Феліції та Гретти Блох;
- Листи Мілени;
- Лист батьку (виданий 1919 року).

Як відомо, після смерті Фр. Кафки, одразу **три** літературних напрямки визнали його своїм попередником :

- експресіонізм (суб'єктивне світобачення, напруга емоцій, розпад

духовності; людина кричить, але її ніхто не чує і не може зрозуміти);

- екзистенціалізм (абсурдність буття, відчай, самотність, страждання, відчуженість, драма свободи);

- сюрреалізм (нераціональне мислення, ілюзії, парадокси, спроба показати підсвідомість).

У ХХ столітті **тричі** екранізувався роман Кафки «Замок» (1968, 1994, 1997). Тільки в Україні знято **три** фільми за сюжетами творів Кафки:

- «Людина К. » (1992, режисер Сергій Рахманін);

- «Співачка Жозефіна й Мишачий Народ» (Україна-Німеччина, 1994, режисер Сергій Маслобойщиков, фільм неодноразово був удостоєний різноманітних призів на кінофестивалях у Києві, Каїрі, Анапі тощо);

- «У нашій синагозі» (Україна-Франція, 2018, режисер Іван Орленко, кінострічку визнано найкращим українським короткометражним фільмом у різні роки та у різних номінаціях).

На честь письменника названо астероїд – 3412 Кафка.

Унікальні пам'ятники знаменитому письменникові встановлено в місті, де він народився (Прага), і це приваблює сюди значну кількість туристів шанувальників. У 2003 було встановлено пам'ятник Францу Кафці у вигляді фігури письменника, що сидить на гігантському костюмі в центрі Праги (автор Ярослав Рона). Не менш знаменитим став пам'ятник «Голова Франца Кафки» (автор – Давид Черні), відкриття якого відбулося 31 жовтня 2014 року. Встановлення скульптури та її вартість склала 30 мільйонів чеських крон.

Розглянемо ще один аспект наших досліджень – релігійний. В різних релігіях світу число три вважається сакральним. Вважаємо, що Кафку більше можна співвідносити з християнством та іудаїзмом. У християнстві це, насамперед, основа віри у триєдність (Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Святий Дух). І багато інших аспектів: Ісус воскрес на третю добу, віруючі мають тричі хреститися, тричі було зречення апостола Петра, Сину божому було 33 роки, коли його розп'яли, Аврааму з'явилися троє ангелів, три хрести на Голгофі тощо. В іудаїзмі це число теж важливе: тричі молитися упродовж дня, три

священні благословення, добровільний піст трьох днів тощо.

Виявилося, що досліджувати використання числа «три» у творах Франца Кафки ще більш цікаво, оскільки тут все залежало від самого автора. До прикладу, оповідання, яке вивчається за програмою, – «Перевтілення». Свідомо чи підсвідомо це робив автор, але трійка простежується як текстуально, так і у вигляді логічних висновків. Як уже було зазначено у деяких підручниках [3, с.36-37], твір має **трьохкомпонентну** композиційну побудову (**три** частини):

- зав'язка (перевтілення Грегора);
- кульмінація (вигнання батьком, «бомбардування яблуками»);
- розв'язка (смерть комахи).

У кожній частині головний герой з'являється у вітальні (на вимогу рідних і повіреного – бажання допомогти матері – гра сестри на скрипці) і **тричі** його виганяють. У сім'ї (принаймі, спочатку) **троє** помічників: служниця, робітниця і кухарка). **Тричі** змінюється кімната Грегора (гарно облаштована – майже порожня – звалище непотрібних речей). Стукали у двері кімнати Грегора, коли він прокинувся комахою, **тричі**; сестра говорила до нього на початку твору через **треті** двері. Повірений звертався до Грегора **тричі**, а втікаючи з їх квартири, забув з переляку **три** речі: ціпок, капелюх і пальто. Родина Грегора взяла до себе **трьох** пожильців, у них **три** бороди, сигари, капелюхи, ціпки, у кожного по сторінці газети і т.п.

Сестра Грегора **тричі** скаже у третій частині твору: «Його треба здихатися!» (спочатку тихо, ніби переконуючи себе саму і батьків, а третій раз вона кричить, щоб її в решті-решт почули) [1, с. 98].

Помер герой о **третій** годині ранку. Був березень (**третій** місяць). Батько, мати і сестра написали **три** пояснювальні листи кожен на свою роботу: пан Замза своїй дирекції, пані Замза – замовникові, а Грета – господареві крамниці [1, с.100]. З їх родини Замза залишилося **троє**, у такому складі вони поїхали відпочивати за місто.

Результати та обговорення. Дослідження щодо числа три в житті та

творчості Франца Кафки як пошуково-аналітичні роботи та повідомлення проводилися студентами різних груп Житомирського агротехнічного фахового коледжу для відповідних пар і засідань літературного гуртка.

Висновки. Отже, як би там не було, але число «три» в житті та творчості Франца Кафки дійсно простежується часто. Використання ж його та інших чисел самим автором у різних творах – тема майбутніх пошукових досліджень.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Волощук Є. В. Світова література: хрестоматія-посібник для 11 кл. загальноосвіт. навч.закладів / Є. В. Волощук. Київ: Літера ЛТД, 2011. 512с.
2. Значення цифри три в нумерології, магії, житті людини. URL: <https://babyrest.com.ua/znachennja-cifri-3-v-numerologii-magii-zhittja/> (дата звернення: 26.05.2023 р.).
3. Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закладів загальної середньої освіти / Ю. І. Ковбасенко. Київ: Літера ЛТД, 2019. 256с.
4. Франц Кафка – книги і біографія. URL: https://www.yakaboo.ua/ua/author/view/Franc_Kafka (дата звернення: 26.05.2023 р.).